ſet aliquid facere, ſed ipſemet contra ſeipſos atteſtantes diſputat, F tamquam vere mortuam ſuſcitauerit & ideo miraculoſum erit ſi ſuſcitauerit eam. BEDA: Quia ergo verbum reſuſcitantis irridere quàm credere malebant, merito foras excluduntur, vtpote indigni qui potentiam reſuſcitantis, ac reſurgentis myſterium viderent. vnde ſequit.

{Ipſe vero eie. omnibus.} CHRY. Vel vt oſtentationem auferret, propter hoc nõ omnes ſecum eſſe ſinit, vt vero teſtes poſtmodum haberet diuinæ virtutis, tres præcipuos ex diſcipulis elegit, & patrem, & matrem puellæ tamꝗ præ omnibus magis neceſſarios, manu vero & verbo puellam viuificat. vnde ſequit. {Et te. ma. pu. ait illi. Thabita cumi, quod eſt interpræ. puella tibi dico ſurge.} Man⁹ enim Ieſu viuificatiua exiſtens, mortuum corpus viuificat. vox autem iacentem excitat. vnde ſequitur. {Et confeſtim ſurrexit pu. & ambulauit.}

Ipſe vero eiectis omnibus, aſſumit patrem, & matrem puellæ, & qui ſecum erant, & ingrediuntur vbi puella erat iacens, & tenens manum puellę ait illi: Thabitha cumi, quod eſt interpræta tum: puella tibi dico ſurge. Et confeſtim ſurrexit puella, & ambulabat. Erat autem annorum G duodecim. Et obſtupuerunt ſtupore magno. Et præcepit illis vehementer, vt nemo id ſciret. Et iuſſit illi dari manducare.

CAP. VI.

Et egreſſus inde, abiit in patriam ſuã, & ſequæbantur eum diſcipuli ſui. Et facto ſabbato, cœpit in Synagoga docere, & multi audientes admirabãtur in doctrina ei⁹ dicentes: Vnde huic hæc omnia? Et quæ eſt ſapientia quæ data eſt illi, & virtutes tales quæ per manus eius efficiuntur? Nonne hic eſt faber filius Mariæ: frater Iacobi, & Ioſeph, & Iudæ, & Simonis? Nonne & ſorores eius hic nobiſcum ſunt? Et ſcandalizabãtur in illo. Et dicebat illis Ieſus, quia non eſt Propheta ſine honore, niſi in patria ſua, & in domo ſua, & in cognatione ſua. & non poterat ibi virtutem vllam facere, niſi paucos infirmos impoſitis manibus curauit, & mirabatur ꝑp incredulitatem eorum. b Et circuibat caſtella in circuitu docens. Et vocauit duode-

ἐμφατικώτερον.

HIERO. de optimo genere interpræ. Arguat aliquis euangeliſtam mendacii, quare exponendo addiderit, {tibi dico:} cum in H Hebraico Tabitha cumi, tantum ſignificet puella ſurge: Sed vt emphaticoteron faceret, & ſenſum vocantis, & imperãtis exprimeret: addit {tibi dico ſurge.} Sequitur. {Erat aut. an. duodecim.} GLO. Hoc euangeliſta addidit ad oſtendendum puellam huius ætatis eſſe, ꝗ poterat ambulare. In ambulatione eius non ſolum ſuſcitata, ſed etiam perfecte ſanata oſtenditur. Sequitur. {Et obſtu. ſtu. magno, & præ. illis vehementer, vt ne. id ſciret, & iuſſit illi dari manducare. CHRY. Ad demonſtrandum, ꝗ eam vere ſuſcitauerit, & non ſm phantaſiam. BEDA, Myſtice autem ſaluata a profluuio ſanguinis muliere, mox filia Archiſynagogi mortua nunciatᷓ, quia dum eccleſia gentium a vitiorum labe mundata, & ob fidei meritum filia eſt cognominata, continuo Synagoga perfidiæ ſimul & inuidiæ zelo ſoluta eſt. perfidiæ quidem, quia in Chriſto credere noluit. inuidiæ vero, quia eccleſiam credere doluit. & quod aiebant nuncii Archiſynagogo {quid vltra vexas magiſtrum?} per eos hodie dicitur, qui a Deo deſtitutum Synagogæ ſtatum vident, I vt reſtaurari poſſe non credant: ideoque pro reſuſcitatione illius ſupplicandum non eſſe æſtimant. Sed ſi {Archiſynagogus} .i. cæt⁹ doctorũ legis credere voluerit, & ſubiecta ei Synagoga ſalua erit, quia vero Synagoga lætitiam dominicæ inhabitationis merito infidelitatis amiſit, quaſi inter flentes, & eiulantes mortua iacet. {Tenens autem puellæ manũ dominus eam ſuſcitauit,} quia niſi pri⁹ mundatæ fuerint manus Iudæorum, quæ ſanguine plenæ ſunt: Synagoga mortua non reſurget. In ſanatione autem Emorroiſſe mulieres, & ſuſcitatione puellæ, ſalus oſtenditur generis humani, quæ a domino ita diſpenſata eſt, vt primo aliqui ex Iſrael ad fidem venirent: deinde plenitudo gentium intraret, ac ſic omnis Iſrael ſaluus fieret. annorum autem duodecim erat puella, & annis duodecim mulier erat paſſa, quia peccata non credentium apparuerũt in initio fidei credentium. vnde dicitur: {Credidit Abrahã Deo, & reputatum eſt ei ad iuſtitiam. GREG. 4. Moral. Moraliter vero K Redemptor noſter puellam in domo: iuuenem vero extra portam, in ſepulchro autem Lazarum ſuſcitat. adhuc quidem in domo mortuus iacet qui latet in peccato. iam extra portam educitur cuius iniquitas vſque ad vecordiam publicę perpetrationis aperitur. ſepulturæ vero agere præmitur qui perpetratione nequitiæ etiam vſu conſuetudinis præſſus grauatur. BEDA: Et notandũ, ꝗ leuiores, & quotidiani erratus, leuioris pœnitentiæ poſſunt remedio curari. vnde iacentẽ in conclaui dñs facillima voce puellam reſuſcitat dicẽs: {Puella ſurge.} vt vero quatriduanus mortuus ſepulchri clauſtra euadere poſſet: fremuit ſpiritu, turbauit ſeipſum, lachrymas fudit. Quanto igitur grauior animæ mors, tãto acrior neceſſe eſt, vt pœnitentis feruor inſiſtat. Sed & hoc notandũ, quia publica noxa publico eget remedio. vnde Lazarus de monumẽto vocatus populis innotuit. Leuia aũt peccata, ſecreta queunt pœnitentia deleri. vnde puella in domo iacens paucis arbitris exurgit: eiſdemq; vt nemini manifeſtent præcipitur. {Turba etiam foris eiicitur, vt puella ſuſcitetur, quia ſi non prius a ſecretioribus cordis expellitur ſecularium multitudo curarum, aïa quæ intrinſecus iacet mortua, non reſurgit. Bene aũt ſurrexit, & ambulabat, quia aïa a peccatis reſuſcitata, non ſolũ a ſordibus ſcelerum exurgere, ſed & in bonis ꝓficere debet opib⁹, & mox neceſſe eſt, vt cœleſti pane ſatiet: diuini. ſ. verbi, & altaris ꝑticeps effecta.

CAP. VI.

THEO. Poſt præmiſſa miracula dominus in patriam ſuam reuertit, non ignorãs ꝗ ſperneretur ab eis: ſed vt occaſionẽ nõ haberent vlterius dicendi, quia ſi veniſſes, credidiſſemus tibi. vnde di. {Et egreſ. inde abiit in pa. &c. & ſe. ei diſci. ſui.} BEDA. Patriã eius Nazareth dicit, in qua erat nutritus. Sed quanta Nazarenorũ cæcitas, qui eũ quẽ verbis factiſque illius Chriſtum cognoſcere poterant ob ſolã generis notitiã contẽnunt? Sequit. {Et facto ſab. cœpit in Syna. do. & mul. au. admi. in doc. eius di. vnde huic hæc oïa? & quæ eſt ſa. quæ da. eſt. illi, & vir. ta. ꝗ per ma. eius efficiuntur?} Sapiam ad doctrinã, virtutes referunt ad ſanitates & miracula ꝗ faciebat. Sequitur. {Nonne hic eſt faber filius Mariæ?} AVG. de Cõ. euã. Matthæus quidem eum fabri filium eſſe dicit, nec mirandũ eſt cũ vtrũq; dici potuerit. eo. n. fabrũ credebant quo & fabri filium. HIE. Filius quidẽ fabri Ieſus vocat, ſed fabri qui fabricauit aurorã, & ſolẽ. i. eccleſiã primã, & ſequentẽ, in quarum figura mulier & puella ſanatur. BEDA, Nã etſi humana nõ ſint cõparanda diuinis, typus tñ integer eſt, ꝗ pr Chri ignẽ opatur & ſpũ. Sequit. {Frater Iacobi, & Ioſeph, & Iudæ, & Simonis. nonne & ſorores eius hic nobiſcum ſunt?} Fratres & ſorores eius ſecum eſſe teſtatur, qui tñ non liberi Ioſeph, aut Mariæ iuxta hæreticos ſunt putandi, ſed potius iuxta morẽ ſacræ ſcripturæ cognati ſunt intelligendi, quo Abrahã, & Loth fratres appellatur, cũ eſſet Loth filius fratris Abrahæ. {Et ſcandalizabantur in illo.} Scandalum & error Iudæorum ſalus nra eſt, & hæreticorum cõdemnatio. Intantum. n. ſpernebant dñm Ieſum Chrm, vt cum fabrum, & fabri vocarent filium. Sequitur. {Et dicebat eis Ieſus. Quia nõ eſt Propheta ſine hono. niſi in pa. ſua, & cogna. ſua. & in do. ſua.} Prophetã dici in ſcripturis dñm Ieſum etiã Moyſes teſtis eſt, qui futurã eius incarnationẽ prædicẽs filiis Iſrael ait: Prophetã vobis ſuſcitabit dñs Deus vr de fratribus vris. Nõ ſolum aũt ipſe qui dñs eſt Prophetarum, ſed & Helias, & Hieremias, cæteriq; Prophetæ minores in patria ſua ꝗ in exteris ciuitatibus habiti ſunt, quia propemodũ naturale eſt ciues ſemper ciuibus inuidere. non enim conſiderant præſentia viri opera, ſed fragilem recordantur infantiam. HIE. Comitatur etiã ſæpe vilitas originis, vt eſt illud: Quis eſt filius Iſai? quia humilia domin⁹ reſpicit & alta a longe cognoſcit. THEO. Siue etiã plurimos conſanguineos Propheta habeat, ciues odiunt eos, & ꝑp hoc dehonorant Propheta. Sequitur. {Et nõ poterat ibi vir. ulla facere, niſi pau. infir. impo. ma. cura.} Quod aute dicit, non poterat, intelligere oportet, non volebat, quia non ipſe impotens: ſed illi infideles erant: ergo ibi non operatur virtutes, parcẽs eis ne maiori reprehenſione digni eſſent, etiam factis miraculis non credentes. Vel aliter, in miraculis faciendis neceſſaria eſt virtus operantis, & recipientium fides, quæ ibi deficiebat. vnde non uolebat Ieſus ibi ſigna facere. Sequitur. {Et mira. ꝑp incre. illorum. BEDA: Non quaſi inopinata & improuiſa miratur qui nouit omnia anteꝗ fiant, ſed qui nouit occulta cordis, quod mirandum intimare vult hominibus, mirari ſe corã hominibus oſtendit, Iudæorum enim miranda notatur cæcitas, qui nec Prophetis ſuis credere de Chriſto, nec ipſi inter ſe nato voluerunt credere Chro. Myſtice autem Ieſus deſpicitur in domo, & in patria ſua: hoc eſt in populo Iudæorũ, & ideo pauca ibi ſigna fecit, ne pœnitus excuſabiles ibi fierent. Maiora autem ſigna quotidie in Gentium populo facit, non tam in ſanitate corporum ꝗ in animarum ſalute. b ¶ THEO. Non ſolum in ciuitatibus prædicabat dominus, ſed & in caſtellis, vt diſcamus parua non ſpernere, neque magnas ſemper quærere ciuitates, ſed verbum Dei in vicis abiectis, & vilibus ſeminare. Vnde dicitur. {Et circui caſtel. in circuitu. do.} BEDA:

Expoſitio Chryſoſtomi Ho. 67. in Ioanne.

BEDA: Benignus autem & clemens dominus ac magiſter non A inuidet ſeruis, atque diſcipulis ſuis virtutes ſuas, & ſicut ipſe curauerat omnem languorem, & omnem infirmitatem: Apoſtolis quoque ſuis dedit poteſtatem. vnde ſequitur, {Et conuo. duodecim, & ce. eos mit. bi. & da. illis po. ſpi. immun.} Sed multa diſtãtia eſt inter donare, & accipere. Iſte quodcumque agit poteſtate domini agit, illi ſiquid faciũt imbecillitatem ſuam, & virtutes domini cõfitentur, dicentes: {In nomine Ieſu, ſurge & ambula.} THEO. Binos autem Apoſtolos mittit, vt fierent promptiores, quia vt ait eccleſiaſtes: Meli⁹ eſt ſimul duos eſſe, ꝗ vnum. Si autem plures quàm duos miſiſſet, non eſſet ſufficiẽs numerus, vt in plura caſtella mitterentur. GREGO. in Ho. Binos autem in prædicationem diſcipulos mittit, quoniam duo ſunt præcepta charitatis, Dei videlicet amor, & ꝓximi, & minus quàm inter duos charitas haberi non poteſt. per hoc ergo nobis innuit, quia qui charitatem erga alterum non habet: prædicationis officiũ ſuſcipere nullatenus debet. Sequitur. {Et præce. eis ne quid tol. in via, niſi virgã tantum: non pe. non pa. non in zona ęs, ſed cal. ſan, & ne indu. du. tunicis.} BEDA: Tanta enim prædicatori in Deo debet eſſe fidu C cia, vt præſentis vitæ ſumptus, quàmuis non prouideat: tamen hos ſibi non deeſſe certiſſime ſciat, ne dum mens eius occupatur ad tẽporalia, minus aliis prouideat æterna. CHRY. Hoc etiam eis dominus præcepit, vt per habitum oſtenderet quantum a diuitiarum deſiderio diſtabant. THEO. Inſtruens etiam eos per hoc nõ eſſe amatores munerum, & vt videntes eos prædicare paupertatẽ, acquieſcant, cum Apoſtoli nihil habeant. AVG. de Con. euange. Vel quia cum ſecundum Matthæum dominus continuo ſubiecerit: Dignus eſt enim operarius cibo ſuo. ſatis oſtendit cur eos poſſidere hoc, aut ferre noluerit: non ꝗ neceſſaria non ſint neceſſitati huius vitæ, ſed quia ſic eos mittebat, vt eis hoc deberi demonſtraret ab illis, quibus euangelium credentibus nunciarent. vnde apparet hoc non ita præcepiſſe dominum tamquam euangeliſtæ viuere aliunde non debeant, quàm eis præbentibus quibus annunciãt euangelium: alioquin contra hoc præceptum fecit Apoſtolus, qui D victum de manuum ſuarum labore tranſigebat: ſed poteſtatem dediſſe, in qua ſcirent ſibi iſta deberi. Solet item quæri, quõ Matthæ⁹ & Lucas commemorauerint dixiſſe dominum diſcipulis, vt nec virgam ferrent, cum dicat Marcus: {Et præcepit eis, nequid tol. in via, niſi virgam tantum.} Quod ita ſoluitur, vt intelligamus ſub alia ſignificatione dictam virgam, quæ ſecundum Marcum ferenda eſt, & ſub alia illam quæ ſecundum Matthæum & Lucam non eſt ferenda. Potuit enim ſic breuiter dici: Nihil neceſſariorum vobiſcum feratis, niſi virgam tantum. vt illud quod dictum eſt. Nec virgam, intelligatur, nec minimas quidem res. Quod vero adiunctũ eſt. {Niſi virgam tantum,} intelligatur quia per poteſtatem a domino receptam quæ virgæ nomine ſignificata eſt, etiam quæ non portantur, non deerunt. Vtrumque ergo dominus dixit: ſed quia non vtrumque vnus euangeliſta commemorauit. putatur ille qui virgam ſub alia ſignificatione poſitam tollendam dixit, ei qui virga rurſus aliud ſignificante non tollendam dixit: eſſe contrarius, E ſed iam ratione reddita non putetur. Sic & calciamenta, cum dicit Matthæus in via non eſſe portanda, curam prohibet, quia ideo cogitantur portanda ne deſint. hoc & de duabus tunicis intelligendũ eſt, ne quiſquam eorum præter eam qua eſſet indutus, aliam portandam curaret, ſollicitus ne opus eſſet, cum ex illa poteſtate poſſet accipere. proinde Marcus dicendo {calciari eos ſandaliis, vel ſoleis, aliquid hoc calciamentum myſtice ſignificationis habere admonet, vt pes, neque tectus ſit deſuper, nec nudus ad terram. i. nec occultetur euangelium, nec terrenis commodis innitatur. & ꝗ nõ haberi, vel portari duas tunicas, ſed expreſſius indui prohibet, ꝗd eos monet, niſi non dupliciter, ſed ſimpliciter ambulare? Quiſqs autem putat non potuiſſe dominum in vno ſermone quædam figurate, quædam proprie ponere eloquia, cætera eius inſpiciat, & videbit, ꝗ hoc temere, ac inerudite arbitretur. BEDA: In duab⁹ autem tunicis videtur mihi duplex oſtendere veſtimentum, non quo in locis Scythiæ glaciali niue rigentibus, vna quis tunica debeat eſſe contentus, ſed in tunica veſtimentum intelligamus ne aliud veſtitu, aliud nobis futurorum timore ſeruetur. CHRY.

Li.2.c.30.

cim, & cœpit eos mittere binos, & dabat illis poteſtatem ſpirituum immundorum. Et præcepit eis ne quid tollerent in via, niſi virgam tantum: non peram, neque panem, neque in zona ęs, ſed calciatos ſandaliis, & ne induerentur duabus tunicis. Et dicebat eis: Quocumque introieritis in domum, illic manete donec exeatis inde. & quicumque nõ receperint vos, nec audierint vos: exeuntes inde, excutite puluerem de pedibus veſtris in teſtimonium illis. Et exeuntes prædicabant, vt pœnitentiam agerẽt, & dæmonia multa eiiciebant, & vngebant oleo multos ægrotos, & ſanabantur.

c Et audiuit Herodes Rex: manifeſtum. n. factũ eſt nomẽ eius. & dicebant, quia Ioannes Baptiſta reſurrexit a mortuis, & pro- B pterea operãtur virtutes in illo. Alii autem dicebant, quia Helias eſt. Alii vero dicebant, quia Propheta eſt, quaſi vnus ex Prophetis. Quo audito Herodes ait: Quem ego decollaui Ioannem: hic a mortuis reſurrexit.

vel aliter: Matthæus, & Lucas non calciamenta, neque baculum portare permittit, quod oſtendit perfectiſſimum eſſe. Marcus vero {baculum iubet aſſumere, & ſandaliis calciari,} quod dictum eſt permiſſius. BEDA. Allegorice autem perperam onera ſæculi, ꝑ panem delitiæ temporales: per ęs in zona occultatio ſapientiæ deſignatur, quia quiſqs officium doctoris accipit, neque oneribus ſæcularium negociorum deprimi, neque deſideriis carnalibus reſolui, neque cõmiſſum ſibi talentũ verbi, ſub ocio debet lenti torporis abſcondere. Sequitur: {Et dice. eis: quocũque intro. in do. ma. illic do. ex. inde. Vbi dat conſtantiæ generale mandatum, vt hoſpitalis neceſſitudinis iura cuſtodiant, alienum a prædicatore regni cœleſtis aſtruens curſitare per domos. THEO. Ne. ſ. de gula contingeret eos repræhendi: ab aliis in alios tranſeũtes. Sequitur. {Et quicumque non re. vos: nec au. vos, exe. inde ex. pul. de pedi. veſtris in teſti. illis.} Hoc autem dominus præcepit, vt oſtenderet, ꝗ longam propter eos viam ambulauerunt, & nihil eis profuit. Vel quia nihil ab eis acceperunt, etiam neq; puluerẽ, ſed & hunc excutiunt, vt hoc ſit in teſtimonium illis. i. in redargutionem illis. CHRY. Vel vt ſit in teſtimonium laboris viæ quã ſuſtinebant pro eis, aut tamquam puluis peccatorum prædicantiũ conuertatur in ipſos. Sequitur. {Et exe. prædi. vt pœnitentiã agerent, & dæmonia multa eiiciebant, & vngebant oleo multos ægrotos, & ſanabantur.} Quòd oleo vngerent, ſolus Marcus enarrat. Iacobus autem in Epiſtola ſua Canonica ſimilia dicit. Oleum. n. & labores curat, & luminis, & hilaritatis cauſa exiſtit. Significat autem oleum vnctionis Dei miſericordiam, infirmitatis medelã: & cordis illuminationẽ, quod totum oratio operatur. THEO. Significat etiam gratiam ſpiritus ſancti, per quam a laboribus trãſmutamur, & lumen, & lætitiam ſpiritualem ſuſcipimus. BEDA: Vnde patet ab ipſis apoſtolis hunc ſanctæ eccleſiæ morem eſſe traditum, vt Energumeni, vel alii quilibet ægroti, vngãtur oleo, pontificali benedictione conſecrato.

c ¶ GLO. Poſt prædicationem diſcipulorum Chriſti, & miraculorum operationem conuenienter euangeliſta ſubiungit de fama quæ conſurgebat in populo. vnde dicit. {Et audiuit Hero. rex. CHRY. Herodes iſte filius erat primi Herodis ſub quo Ioſeph Ieſum duxerat in Aegyptum. Tetrarcham autem Matthæus nominat hunc, atque Lucas tamquam principantem ſuper quartam partem regni patris ſui. Romani enim poſt mortem patris, regnũ in partes quatuor diuiſerunt. Marcus vero regem eum vocat, aut patris conſuetudine, aut quia hoc loco eius congruum exiſtebat. HIERO. Sequitur: {Manifeſtum enim factum eſt nomen eius.} Lucernam enim ſub modio abſcondi fas non eſt. {Et dicebant. ſ. aliqui de turba, quia Ioannes Baptiſta reſur. a mor. Et propterea operantur vir. in illo. BEDA. Quanta enim fuit Iudæorum inuidia docemur. Ecce enim Ioannem de quo dictum eſt, quia ſignũ fecit nullum a mortuis potuiſſe reſurgere, nullo atteſtante credebant. Ieſum autem approbatum a Deo uirtutibus & ſignis cuius reſurrectionem angeli, Apoſtoli, uiri ac fœminæ prædicabant, non reſurrexiſſe, ſed furtim eſſe ablatum credere maluerunt. qui cum dicerent Ioannem reſurrexiſſe a mortuis, & propterea virtutes operatas eſſe in illo, bene de uirtute reſurrectionis ſenſerunt, ꝗ maioris potentiæ futuri ſunt ſancti, cum a mortuis reſurrexerint, quàm fuerunt cum carnis adhuc infirmitate grauarentur. Sequit. {Alii autem dice. quia hæ. eſt.} THEO. Confutabat enim multos homines Ioannes quando dicebat: Genimina uiperarum. Sequit. {Alii autem dicebãt, quia Propheta eſt quaſi vnus ex Prophetis.} CHRY. Mihi quidem uidetur hunc Prophetam dicere, de quo Moyſes dixit: Prophetam ſuſcitabit uobis Deus de fratribus ueſtris. Recte quidem, ſed quia manifeſte dicere trepidabant hic eſt Chrs, Moyſi utebantur uoce propriam ſuſpitionem uelantes præ poſitorum ſuorum timore. Sequitur. {Quo audito, Her. ait: Quẽ ego decol. Io. hic a mor. reſur.} Per ironiam hoc Herodes expreſſe pronunciat. THEO. uel aliter: Sciens Herodes, ꝗ Ioannem iuſtum exiſtentem ſine cauſa occiderat, credebat eum a mortuis reſurrexiſſe, & ꝗ ex reſurrectione ſuſcepiſſet miraculorum operationem. AVG. de Con. euan. In his autem uerbis Lucas Marco Lib.2.c.43. atteſtatur, ad hoc dumtaxat, ꝗ alii dixerint non Herodes Ioannẽ ſurrexiſſe:

d Ipſe enim Herodes miſit, ac tenuit Ioānē, & vinxit eū in carcerē pp Herodiadē vxorē Philippi fratris ſui, qa duxerat eā. dicebat .n. Ioānes Herodi: Non licet tibi hr̄e vxorē fr̄is tui. Herodias aūt īſidiabat̄ illi, & volebat occidere eū, nec poterat. Herodes aūt metuebat Ioānē, ſciēs eū virū iuſtū G & ſanctum, & cuſtodiebat eū, & audito eo multa faciebat, & libēter eum audiebat. Et cum dies opportunus accidiſſet: Herodes natalis ſui cœnam fecit principibus, & tribunis & primis Galileę. Cūque introiſſet filia ipſius Herodiadis, & ſaltaſſet, & placuiſſet Herodi, ſimulque recumbentibus, Rex ait puellæ. Pete a me quod vis, & dabo tibi, & iurauit illi, quia quicquid petieris dabo tibi, licet dimidiū regni mei. Quæ cū exiſſet, dixit matri ſuę. Quid petam? At illa dixit: Caput Ioannis Baptiſtæ. Cumque introiſſet ſtatim cum feſtinatione ad regem, petiuit dicēs: volo vt protinus des mihi in diſco caput Ioannis Baptiſtæ. Et contriſtatus eſt Rex: propter iuſiurandum & propter ſimul diſcumbēces noluit eam contriſtare, ſed miſſo ſpiculatore præcepit afferri caput Ioannis in diſco, & decollauit eum in carcere. Et attulit caput eius in diſco, & dedit illud puellæ, & puella dedit matri ſuæ. Quo audito diſcipuli eius, venerunt & tulerunt corpꝰ eius, & poſuerūt illud in monumēto.

e Et conuenientes Apoſtoli ad Ieſum, renunciauerūt ei omnia

ſurrexiſſe, ſed heſitantem Lucas commemorauit Herodem, verbaque eius ita poſuit dicentis: {Ioannem ego decollaui. Quis autem eſt iſte, de quo audio talia?} Intelligendum eſt autem poſt hāc heſitationem confirmaſſe in animo ſuo, ꝙ ab aliis dicebatur, cum ait pueris ſuis, ſicut Mattheus narrat: {hic eſt Ioānes Baptiſta, ipſe ſurrexit a mortuis.} Aut ita pronuncianda ſunt hæc verba, vt heſitantem adhuc indicent, præſertim qa & Marcꝰ, qui ſuperiꝰ dixerat ab aliis dictū fuiſſe, ꝙ Ioānes a mortuis reſurrexerit: in extremo tamē ipſum Herodem dixiſſe non tacet: Quem ego decol. Io. hic a mor. reſ. Quæ item verba duobus modis pronunciari poſſunt, vt aut confirmantis, aut dubitātis intelligantur.

d ¶ THEO. Ex pręmiſſis Marcus euāgeliſta occaſionē ſumens, hic de morte cō memorat præcurſoris dicens. {Ipſe enim Herodes miſit, ac tenuit Ioannem, & vinxit eum in carcerem, propter Herodiadem vxorem fratris ſui, quia duxit eam. BEDA. Vetus narrat hiſtoria, Philippum Herodis maioris filium, ſub quo dominus fugit in Aegyptum, fratrem huius Herodis, ſub quo paſſus eſt Chriſtus duxiſſe Herodiadem vxorē filiam Regis Arethæ, poſtea vero ſocerū eius exortis quibuſdam contra generum ſimultatibus, tuliſſe filiā ſuam, & in dolorē mariti prioris Herodis inimici eius nuptiis copulaſſe. ergo Ioannes Baptiſta arguit Herodem, & Herodiadem, ꝙ illicitas nuptias fecerint, & non liceat fratre viuente germano illius vxorem ducere. THEO. Alii autem dicunt, quòd Philippꝰ iam mortuus reliquerit ex ſe filiam, quapropter non debebat Herodes fratris, quàmuis defuncti, vxorem ducere. Lex enim præcipiebat quòd frater vxorem fratris acciperet, cum defunctus prolē non haberet: illi autem erat filia, propter quod erant nuptiæ ſceleratæ. Sequitur. {Herodias autem inſi. illi, & vole. oc. eum, & nō poterat.} BEDA: Timebat enim Herodias ne Herodes aliquando reſipiſceret, vel Philippo fratri ſuo amicus fieret, atque illicitæ nuptiæ repudio ſoluerentur. Sequitur: {Herodes autem metu. Io. quia ſciebat eum virum iuſtum & ſanctum.} GLO. Timebat inquam eum reuerendo. {ſciebat enim eum eſſe iuſtum} quo ad homines, {& ſanctum} quo ad Deum. {Et cuſtodiebat eum} ne. ſ. ab Herodiade interficeretur. {Et audito eo multa faciebat.} quia putauit eum ſpiritu Dei loqui. {Et libenter eum audiebat.} quia reputabat vtilia quæ ab eo dicebantur. THEO. Vide autem quantum operatur concupiſcentiæ rabies, quia cum Herodes tantam circa Ioannem habebat reuerentiam & timorem, horum fit immemor, vt ſuæ fornicationi prouideret. REMI. ſuper Matth. Libidinoſa enim voluntas eum coegit in illum manum mittere: quem ſciebat iuſtum & ſanctum. Ac per hoc datur intelligi, quia minus peccatum factum eſt ei cauſa maioris peccati: ſecundum illud: Qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc. Sequitur. {Et cum di. oppor. acci. Hero. nata. ſui cæ. ſe. prin. & tri. & primis Ga.} BEDA: Soli mortalium Herodes, & Pharao legūtur diem natalis ſui gaudiis feſtiuis celebraſſe, ſed vterque Rex infauſto auſpicio feſtiuitatem ſuam ſanguine fœdauit. verum Herodes tanto maiore impietate, quāto ſanctum & innocentem doctorem veritatis occidit, & hoc pro voto, ac petitione ſaltatricis. Sequitur enim: {Cumque intro. filia ip. Hero. & ſal. & plac. Hero. ſimulque recū. Rex ait. Pete a me quod vis, & dabo tibi.} THEO. Dum enim conuiuium fit: Sathanas per puellam ſaltat, & iuſiurandnm perficitur ſceleratum. Sequitur enim. {Et iura. illi, quia quicquid pet. da. tibi, licet dimi. regni mei.} BEDA: Non excuſatur ab homicidio per iuramentum. Ideo enim forte iurauit, vt occaſionem inueniret occidendi. & ſi patris, aut matris interitum poſtulaſſet: non vtique conceſſiſſet Herodes. Sequitur. {Quæ cum exiſ. di. ma. ſuæ, quid petā? At illa di. Ca. Io. Ba.} Digno operi ſaltationis, dignum poſtulatur ſanguinis præmium. Sequitur, {Cumque intro. ſtatim cum feſ. ad ad Re. pe. di. Vo. vt pro. des mi. in di. ca. Io. Ba.} THEO. Maligna mulier, protinus ſibi caput Ioannis dari petit. i. ſtatim in illa hora. Timebat enim ne Herodes reſipiſceret. Sequitur. {Et contriſtatꝰ

F eſt Rex.} BEDA, Conſuetudinis eſt ſcripturarum, vt opinionē multorum ſic narrrat Hiſtoricus, quomodo eo tempore ab omnibus credebatur, ſicut & Ioſeph ab ipſa quoque Maria appellatur pater Ieſu: ita & nunc Herodes dicitur contriſtatus, quia hoc diſcumbentes putabant. diſſimulator enim mentis triſtitiam præferebat in facie, cum lætitiam haberet in mēte, ſceluſque excuſat iuramento, vt ſub occaſione pietatis impiꝰ fieret. vnde ſequitur. {Propter iuſiurandū & propter ſimul diſcumbentes noluit eā cōtriſtare.} THEO. Herodes quidem nō ſui compos, ſed voluptuoſus iuſiurandum impleuit, & iuſtū interimit. Decebat autē magis in hoc periurare, & non tantum ſcelus operari. BEDA: Quòd autem ſubdit. {Et propter ſimul recumbentes.} vult omnes ſceleris ſui eſſe cōſortes, vt in luxurioſo, impuroque conuiuio cruentę epulæ deferentur. vnde ſequit̄: {Sed miſ. ſpic. præ. af. ca. Io. in di. THEO.

H Spiculator carnifex dicitur, qui conſtituitur ad homines interficiendum. BEDA: Non autem Herodem puduit caput occiſi hominis ante conuiuas inferre. Pharao vero nil talis veſaniæ cōmiſiſſe legitur. Ex vtroque tamen exemplo probatur vtilius eſſe nobis diem mortis futuræ timendo, & caſte agendo ſæpius in memoriam reuocare, quàm diem natiuitatis luxuriando celebrare. Homo enim ad laborem naſcitur in mundo, & electi ad requiem per mortem tranſeunt e mundo. Sequitur. {Et decol. eum in carcere, & attu. caput eius in diſco, & de. illud puellæ, & puella dedit matri ſuæ.} GREG. 3. Moral. Non ſine grauiſſima admiratione perpēdo, ꝙ ille prophetiæ ſpiritu intra matris vterum impletus, quo inter natos mulierum nemo maior ſurrexit, ab iniquis in carcerē mittitur, & pro puellæ ſaltu capite truncatur, & vir tantæ ſeueritatis pro vſu turpium moritur. Nūquid credimus aliquid fuiſſe quod in eius vita, illa ſic deſpecta mors tangeret? Sed quando ille vel in cibo peccauit, qui locuſtas ſolummodo, & mel ſilueſtre

I edit? Quando conuerſatione ſua offendere potuit, qui de eremo non receſſit? Quid eſt, ꝙ omnipotens Deus ſic vehementer in hoc ſæculo deſpicit, quos ſic ſublimiter ante ſæcula elegerit? niſi hoc quod pietati fidelium patet, quoniam iccirco ſic eos præmit in infimis, qa videt quomodo remuneret in ſummis, & foras vſq; ad deſpecta deiicit, quia intus vſque ad incompræhenſibilia perducit. Hinc ergo vnuſquiſque colligat, quid illic paſſuri ſint quos reprobat, ſi hic ſic cruciat quos amat. Sequitur. {Quo audito diſcipuli eius, venerunt & tulerunt corpus eius, & poſuerunt illud in monumento.} BEDA. Narrat Ioſephus, vinctum Ioannem in Caſtellum Macheronta adductum, ibique truncatum. narrat vero Eccleſiaſtica hiſtoria ſepultum eum in Sebaſte Paleſtinę vrbe, quæ quondā Samaria dicta eſt. Decollatio autem Ioannis, minorationem famæ illius qua Chriſtus a populo credebatur inſinuat, ſicut exaltatio Saluatoris in crucem profectum deſignabat fidei, qa

K & ipſe qui prius a turbis Propheta eſſe credebatur: Dei filius a cūctis fidelibus eſt agnitus. vnde Ioannes quem oportebat minui, cū diurnum lumen decreſcere incipit natus eſt, dominus autem eo tempore anni quo dies creſcere incipit. THEO. Myſtice autem Hero. qui interprætatur pelliceus, populus eſt Iudæorum qui habebat vxorem. ſ. inanem gloriam, cuius filia ſaltat, & mouetur etiā nunc circa Iudæos. ſ. falſus intellectus ſcripturarum, decapitauerunt ſiquidem Ioannem, id eſt verbum propheticum, & ſine capite Chriſto habent eum. HIERO. vel aliter: Caput legis quod eſt Chriſtus de corpore abſcinditur proprio. i. Iudaico populo, & datur genitili puellæ, id eſt Romanæ eccleſiæ, {& puella dat matri ſuæ adulteræ. i. Synagogæ crediture in fine. Corpus Ioannis ſepelitur, caput in diſco collocatur. Litera humata tegitur, ſpiritus in altari honoratur & ſumitur.

e ¶ GLO. Poſtquam Euangeliſta narrauit mortem Ioannis: narrat ea quæ Chriſtus cum ſuis diſcipulis poſt mortem Ioannis egerit dicens: {Et conue. Apo. ad Ieſum renū. ei omnia quæ ege. & docue. HIERO. Ad locum enim vnde exeunt flumina, reuertuntur.

Euſeb. li. 1. c. 3. & Ioſephus li. Anti. 18. ca. 7. longe diſtāt ab hac Bedæ ſentētia.

Cap. 4.

quæ egerant & docuerant. Et ait illis: Venite ſeorſum in deſertū locum, & requieſcite puſillum. Erant enim qui veniebant, & redibant multi, & nec ſpacium mā ducandi habebant. Et aſcendentes in nauim, abierunt in deſertum locum ſeorſum. Et viderunt eos abeuntes, & cognoue- B runt multi, & pedeſtres de omnibus ciuitatibus cucurrerūt illuc, & præuenerunt eos. Et exiens vidit turbam multam Ieſus, & miſertus eſt ſuper eos, quia erant ſicut oues non habentes paſtorē, & cœpit illos docere multa.

f Et cum iam hora multa fieret, acceſſerunt diſcipuli eius dicentes: Deſertus eſt locus hic, & iam hora præteriuit: dimitte illos, vt euntes in proximas villas & vicos, emant ſibi cibos quos man- C ducent. Et reſpondens ait illis: Date illis manducare. Et dixerunt ei: Euntes emamus ducentis denariis panes, & dabimus illis māducare. Et dicit eis: Quot panes habetis? Ite & videte. Et cum cognouiſſent, dicunt: quinque, & duos piſces. Et pręcepit illis, vt accumbere facerent omnes ſecundum cōtubernia ſuper viride fœnum. Et diſcubuerunt in partes per centenos, & ꝑ quinquagenos. Et acceptis quinque panibus, & duobus piſcibus, intuens in cœlum, benedixit & fregit panes, & dedit diſcipulis ſuis vt ponerent ante eos, & duos piſces diuiſit omnibus. Et manducauerūt omnes, & ſaturati ſunt. Et ſuſtulerunt reliquias fragmētorum duodecim cophinos plenos, & de piſcibus. Erant autem qui manducauerūt quinque millia virorum.

runtur Deo ſemꝑ referunt gratias miſſi ſuꝑ his quæ acceperant. THEO. Diſcamus autem & nos cum in miniſterium aliquod mittimur non elongari, & vltra commiſſum officium non efferri, ſed mittentem viſitare, & renunciare ei omnia quæ egimus, & docuimus. BEDA: Non. n. ſolum oportet docere, ſed facere. non ſolum autem quæ ipſi egerant, & docuerant apoſtoli dn̄o renunciant, ſed etiam quæ Ioannes eis in docendo occupatis ſit paſſus, & ſui, & Ioannis diſcipuli dn̄o renunciant, ſicut Matthæus deſcribit. Sequit̄: {Et ait illis: Venite ſeorſum in deſertum lo- & requi. pu. AVG. de Conc. euang. Hoc continuo poſt Ioannis paſſionem factum eſſe commemorat. vnde poſt hæc facta ſunt illa quæ primo narrata ſunt, quibus motꝰ Herodes dixit: Hic eſt Ioannes Bap. quē ego decollaui. THEO. In deſertum autē recedit locum propter humilitatem. Quieſcere aūt facit Chriſtus ſuos diſcipulos, vt addiſcant Prępoſiti, quòd qui laborant in ope & ſermone requiē ꝓmerent̄, & ꝙ non debent continue laborare. BEDA: Quæ aūt neceſſitas fuerit concedendæ requiei diſcipulis, oſtendit cum ſubdit: {Erant enim qui veniebant, & redibant multi, & nec ſpacium manducandi habebant.} vbi temporalis illius fœlicitas de labore docentium ſimul & diſcentium ſtudio demonſtratur. Sequitur. {Et aſcendentes in nauim abierūt in deſertum lo. ſeor.} Non diſcipuli ſoli, ſed aſſumpto dn̄o aſcendētes in nauim, locum petiere deſertum, vt Matthæus demōſtrat. Tentat aūt fidē turbarū, petendo. n. ſolitudinem, an ſequi curēt explorat. illi ſequendo, & non in iumentis, aut vehiculis diuerſis, ſed proprio labore pedum quantam ſalutis ſuæ curam gerant oſtendunt: Sequitur: {Et viderunt eos abeun. & cog. multi, & pe. de oībꝰ ciuitatibus cucurrerunt illuc, & præue. eos.} Dum pedeſteres eos

D præueniſſe dicuntur, oſtenditur quia non in aliam maris ſiue Iordanis ripam nauigio peruenerunt diſcipuli, cum dn̄o, ſed proxima eiuſdem regionis loca adierunt, quo etiam indigenę pedeſtres poterant præuenire. THEO. Ita tu Chriſtum non expectans, ꝙ ipſe reuocet: ſed præcurrens eum præuenias. Sequitur: {Et exiens vi. tur. mul. Ieſus & miſer. eſt ſuper eos, quia erant, ſicut oues non habentes paſtorem.} Phariſæi lupi exiſtentes rapaces, non paſcebant populum, ſed deuorabant: propter hoc ad Chriſtum verum congregantur paſtorem qui tradidit illis cibum ſpiritualem. ſ. verbi Dei. vnde ſequitur. {Et cœpit eos docere multa. Videns enim eos qui miraculorum occaſione eum ſequebantur præ longitudine vię feſſos eorum miſertus, voluit eorum ſatisfacere voluntati docendo eos. BEDA. Matthæus dicit, ꝙ curauit languidos eorum. hoc eſt enim veraciter pauperum miſereri, eis veritatis viam docendo aperire, & moleſtias corporales auferre. HIERO. My-

E ſtice autem ſeorſum ducit dn̄s quos elegit, vt inter malos viuentes, mala non intendant, vt Loth in Sodomis, & Iob in terra Hus, & Abdias in domo Achab. BEDA: Derelicta etiam Iudæa in deſerto eccleſiæ p̄dicatores ſancti, qui apud Iudæos in tribulationum ſarcina præmebantur, de gratia fidei gentibus collata requiē nacti ſunt. HIERO. Puſilla tamen eſt hic ſanctis requies longus labor. ſed poſtea dicitur illis, vt requieſcant a laboribus ſuis. Sicut autem in arca Noe animalia quæ intus erant foris mittebātur: & quæ foris erant intro erumpebant, ſic agitur in eccleſia. Iudas receſſit, latro acceſſit. ſed quàmdiu receditur a fide in eccleſia non eſt requies ſine mœrore. Rachel enim plorans filios ſuos noluit conſolari. non eſt etiam hoc conuiuium, in quo bibitur vinū nouum, cum cantabitur canticum nouum ab hominibus nouis, cum mortale hoc induerit immortalitatem. BEDA: Chriſtum autem petentem deſerta Gentium, multæ fidelium cateruæ relictis mœnibus priſcæ conuerſationis ſequuntur.

f ¶ THEO. Præponens dominus quod vtilius eſt. ſ. cibum ſermonis Dei: Deinde etiam corporalem cibum præbuit turbæ, ad cuius narrationem euangeliſta accedit, dicens: {Et cum iam hora

A multa fieret: acceſ. diſ. eius di. Deſer. lo eſt. hic.} BEDA: Horam multam veſpertinum tempus dicit. vnde Lucas dicit: Dies autem cœperat declinare. THEO. Vide autem quomodo diſcipuli Chriſti circa hominum amorem proficiunt. turbarum enim miſerti accedunt ad Chriſtum, & pro eis intercedunt. Dominus autem tentauit eos ſi eius virtutem tantā eſſe cognouerant, ꝙ turbas paſcere poſſet. vnde ſequitur: {Et reſpondens ait illis: Date eis man.} BEDA: Prouocat etiam apoſtolos: hoc dicens ad fractionem panis, vt illis ſe non habere teſtantibus: magnitudo ſigni notior fieret. THEO. Diſcipuli autem arguebant eū tamquam ignorantē quod illis eſſet neceſſarium ad tātam multitudinem turbarum paſcendam: vnde turbati reſpondēt. Sequitur enim. {Et dixe. ei: Euntes emamus de. ducen. pa. & dabi. illis manduca. AVG. de Con. euan. Hoc Philippus apud Ioannē reſpondet, ſed Marcꝰ a diſcipulis reſponsū eſſe commemorat: volens intelligi hoc ex ore cæterorum Philippum reſpondiſſe, quāquàm & pluralem numerum pro ſingulari vſitatiſſime ponere potuerit. Sequitur. {Et dicit eis: Quot pa. habe. ite & vi.} Hoc a dn̄o factum eſſe cæteri euangeliſtæ prætermiſerunt. Sequitur: {Et cum cog. dicunt: quinque, & du. pi. Quod Andræas apud Ioannem de quinque panibus, & duobus piſcibus ſuggeſſerat: hoc cæteri euangeliſtæ pluralem numerum pro ſingulari ponentes, ex diſcipulorum perſona retulerunt. Sequitur. {Et præce. illis vt accum. fa. om. ſecundum contu. ſuper vi. fe. & diſcu. in partes per cen. & quinquag.} Quòd autem Lucas dicit quinquagenos iuſſos eſſe diſcumbere: Marcus vero quinquagenos, & centenos: Ideo non hoc mouet, quia vnus partem dicit: alter totum. Qui enim de centenis retulit: hoc retulit quod ille prætermiſit. THEO. Per hoc autem datur intelligi, quòd ſeparatim diſcubuerunt per partes, & partes: quod enim hic dicitur, per cōtubernia, in gręco geminata dicitur ſympoſia ſympoſia, hoc eſt per diſtributa conuiuia. Sequitur. {Et acce. quin. pa. & du. pi. int. in cœ. bene. & fre. pa. & de. diſ. vt po. ante eos, & du. pi. di. oībus.} CHRY. Decenter aūt in cœlū aſpexit, qa in deſerto manna accipientes Iudæi, de Deo dicere attentauerūt. Numquid poterit dare panē? Ne vero hoc contingat antequā faceret, ad patrem retulit quod erat facturus. THEO. Intuetur ēt in cœlum, vt nos inſtrueret a Deo petere eſcam, & non a diabolo, ſicut faciunt illi, qui alienis iniuſte laboribus nutriuntur. Ex hoc etiam turbis tunc innuit, ꝙ non eſſet Deo contrarius, ſed Deum inuocaret. Dat aūt panē diſcipulis apponendum turbis, vt tractando panem non dubiū, ſed miraculū videatur. Sequit̄: {Et man. oēs, & ſa. ſunt, & ſuſtu. reli. frag. duod. cophi. Duodecim cophini ſuper abun. fragmen.} vt quolibet Apoſtolorum vnum cophinum ſuper humerum apportante, ineffabile miraculum videatur. Superabundantis enim virtutis erat non ſolum tot homines paſcere, ſed & tantam ſuperabundantiam relinquere fragmentorum. Moyſes. n. etſi manna dabat, ſ̄m vniuſcuiuſq; neceſſitatē illud largiebatur. ſuperfluo vero vermibus ſcaturiebat. Helias etiam viduam paſcens, quantum ei erat ſufficiens tribuebat. Ieſus vero tamquàm dn̄s ſuperabundāter operabat̄. BEDA. Myſtice aūt die declinata turbas eſuriētes Saluator reficit, quia vel fine ſæculorū propinquante, vel cum ſol iuſtitiæ pro nobis occubuit, a ſpiritualis inediæ ſumus tabe ſaluati. prouocat Apoſtolos ad fractionem panis, inſinuans ꝙ quotidie per eos ieiuna ſunt corda noſtra paſcenda, eorum. ſ. literis, & exēplis. Per quinque panes, quinque Moſaicæ legis libri: per duos piſces, Pſalmi ſunt, & Prophetæ figurati. THEO. Vel duo piſces, ſunt piſcatorum ſermones. ſ. epiſtolæ, & euangeliū. BEDA. Quia vero quinque ſunt exterioris hoīs ſenſus, quinque millia viri dn̄m ſecuti, deſignant eos qui in ſæculari adhuc habitu poſiti, exterioribus bene vti nouerunt. GRE. 16. Moral. Diuerſi conuiuantium diſcubitus diſtinctiones eccleſiarum quæ vnam catholicā faciunt deſignāt. Iubilei aūt reqes quinquagenarii numeri my-

Lib. 2. c. 45.

Lib. 4. c. 46.

συμπόσια συμπόσια

Cap. 26.